

Подзигун О. А Використання пролемно-орієнтованого навчання засобами інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні іншомовної компетентності майбутніх фахівців / О. А. Подзигун, А. І. Петрова, Н. С. Клос // Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи : збірник наукових праць. Випуск 5. / За ред. М. М. Козяра, Н. Г. Ничкало. – Львів: ЛБУ БЖД, 2017. – с. 269-272.

УДК:378.091.313:811.11

Подзигун О.А., канд. пед. наук, доцент

Петрова А.І., канд. пед. наук

Клос Н.С.

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця

ВИКОРИСТАННЯ ПРОБЛЕМНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Анотація. У статті розглядаються особливості проблемно-орієнтованого навчання із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій на заняттях з англійської мови для професійного спілкування; розкрита роль викладача у проблемно-орієнтованому навчанні; подано приклади проблемних ситуацій для формування іншомовної компетентності майбутніх фахівців; доведено, що таке навчання з використанням засобів інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє майбутнім фахівцям будь-якої галузі формувати певні моделі наукового дослідження, випробовувати себе на професійну придатність, шукати найефективніші шляхи розв'язання поставлених завдань й прогнозувати результати їх вирішення засобами іншомовної комунікативної компетенції.

Ключові слова: проблемно-орієнтованого навчання, інформаційно-комунікаційні технології, іншомовна компетентність, англійська мова для професійного спілкування, підготовка фахівців, вищий навчальний заклад.

Аннотация. В статье рассматриваются особенности проблемно-ориентированного обучения с применением информационно-коммуникационных технологий на занятиях по английскому языку для профессионального общения; приведены примеры проблемных ситуаций для формирования иноязычной компетентности будущих специалистов; раскрыта роль преподавателя в проблемно-ориентированном обучении; доказано, что такое обучение с использованием средств информационно-коммуникационных

технологій дозволяє будущим спеціалістам будь-якої галузі формувати певні моделі наукового дослідження, випробувати себе на професійну придатність, шукати ефективні шляхи рішення поставлених завдань і прогнозувати результати їх рішення засобами іноземної комунікативної компетенції.

Ключевые слова: проблемно-орієнтоване навчання, інформаційно-комунікаційні технології, іноземна компетентність, англійська мова для професійного спілкування, підготовка спеціалістів, вище навчальне заклад.

Annotation. The article deals with the peculiarities of problem-based learning with the use of information and communication technologies in ESL classes for specific purposes; examples of problematic situations are presented for the formation of foreign competence of future specialists; the role of a teacher in problem-oriented learning is revealed; it is proved that problem-based learning using the means of information and communication technologies allows future specialists of any sphere to form certain models of scientific research, to test themselves for professional suitability, to search for the most effective ways of solving the tasks and predict the results of their solution by means of foreign communication competence.

Key words: problem-based learning, information and communication technologies, foreign language competence, English for specific purposes, training of specialists, higher educational institution.

Постановка проблеми. За останній час значно змінився статус іноземної мови в сучасному суспільстві. Стрімке входження України у світове співтовариство, економічна і соціокультурна ситуація в країні забезпечили величезний попит на знання іноземних мов, створили потужну мотиваційну базу для їх вивчення.

Володіння іноземною мовою стало розглядатися як необхідна особистісна та професійна якість будь-якого фахівця, як засіб гуманітаризації і гуманізації суспільства, макрофактор, який об'єднує держави та народи, засіб соціалізації.

Науково-технічний прогрес, новий зміст і нові форми праці вимагають **у**провадження нових прийомів і методів навчання. Тому постає проблема створення найбільш сприятливих умов для ефективного засвоєння студентами знань, розвитку їх мислення, формування у них пізнавального ставлення до дійсності й навичок самонавчання і самоосвіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання застосування проблемних ситуацій у викладанні дисциплін вищої школи розглядаються в наукових працях вітчизняних і зарубіжних науковців, серед яких: Х. Барроуз, Дж. Берінгер, К. Кокрел, К. Ньюхолд, С. Хмело-Сільвер, Ю. Будас,

Н. Дмитренко, Т. Кудрявцев, Й. Лернер, М. Махмутов, Ф. Матюшкин, В. Оконь, А. Петрова, В. Сафонова та інші.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій навчання у викладанні іноземних мов розглянуто у працях І. Грітченко, М. Кларіна, Л. Морської, О. Подзигун, Є. Полат, Г. Селевко, П. Сердюкова та ін.

Аналіз досліджень і публікацій показав, що особливості використання проблемно-орієнтованого навчання засобами інформаційно-комунікаційних технологій на заняттях з англійської мови для професійного спілкування досліджено недостатньо.

Мета статті – показати особливості застосування проблемних ситуацій засобами інформаційно-комунікаційних технологій для формування іншомовної компетентності майбутніх фахівців на заняттях з англійської мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. Серед сучасних новітніх методів організації навчально-виховного процесу, які застосовуються для формування і розвитку знань, умінь і навичок, покращують процес засвоєння матеріалу, вчать студентів мислити і по-справжньому застосовувати знання на практиці, чільне місце посідає проблемно-орієнтоване навчання. Саме проблемно-орієнтоване навчання дозволяє особистості на основі наявної багатоаспектної інформації сформувати свої власні позиції, співвіднести їх із поглядами інших, знайти серед них ті, що перетинаються з власними поглядами, і розробити своє ставлення до різних точок зору, тобто створити інформаційне світосприйняття, яке є відкритим для уточнення, поглиблення і зміни [4, с. 8-9].

Проблемне навчання передбачає нову структуру заняття, де відводиться суттєве місце самостійній роботі студентів. Однак роль викладача при цьому не зменшується, а зростає, оскільки йому необхідно чітко керувати навчальним процесом і давати студентам конкретні завдання, стежити за ходом їх виконання, аналізувати правильність розумової діяльності студентів, контролювати кінцевий результат виконання завдань.

На відміну від традиційних інструкцій, які досить часто студенти отримують із лекційного курсу, вивчення матеріалу під час проблемно-орієнтованого навчання зазвичай проходить у вигляді практичних занять, у невеликих за чисельністю групах студентів, у формі дискусії, яку спрямовує викладач. Внаслідок того, що об'єм прямих інструкцій на таких заняттях зведено до мінімуму, студенти беруть на себе більшу відповідальність за власне навчання. При цьому роль викладача може зводитися до ролі експерта з обговорюваної проблеми, керівника з використання інформаційних джерел і консультанта у виконанні групового завдання.

Суть проблемного навчання полягає в створенні проблемних ситуацій, які потребують виконання студентами завдань певної складності й застосування ними творчої розумової діяльності. Тобто проблемне навчання – це така форма організації навчальних занять, коли знання передаються студентам не в готовому вигляді, а в процесі самостійної пізнавальної діяльності в умовах проблемних ситуацій [5].

Зазначимо, що іноземна мова може бути як загальноосвітньою, так і фаховою навчальною дисципліною. Інформаційний аспект та комунікативно-пізнавальна цінність мовного матеріалу розширюють межі пізнавального інтересу студентської молоді. Поринаячи в ситуації професійного спілкування, вони не просто оволодівають знаннями з предмета «іноземна мова», але й засвоюють досвід виробничої діяльності, який постійно трансформується [1, с. 305].

Специфічною особливістю оволодіння іноземною мовою є, по-перше, розвиток мови з урахуванням психологічних факторів спілкування, і, по-друге, оволодіння лінгвістичними структурами, засобами комунікації. Включення комп'ютера як помічника викладача в навчальний процес дозволяє оптимізувати засвоєння обох аспектів, доручивши комп'ютеру рутинну роботу із засвоєння навичок, і залишає викладачу головне завдання – організацію комунікативного спілкування на заняттях [2, с. 106].

Проблемно-орієнтоване навчання обумовлює активне використання інформаційно-комунікаційних технологій. З появою телекомунікаційних мереж в широкому доступі в освітніх установах та вдома студенти та викладачі отримали можливість оперативного доступу до необхідної інформації з будь-якої точки земної кулі. Тому, на нашу думку, застосування інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє суттєво підвищити ефективність пояснення матеріалу, розширити діапазон пошуків у виконанні проблемних завдань, забезпечити візуальний супровід наданим фактам і результатам дослідної діяльності.

Проблемний підхід у навчанні іноземної мови може здійснюватися з усіх видів мовленнєвої діяльності (усного мовлення, читання, письма). На кожному цьому етапі може використовуватися система вправ, в основі якої закладена проблемна ситуація. Під час виконання цих вправ велику роль грають інформаційно-комунікаційні технології, які дозволяють урізноманітнити варіанти проблемних ситуацій, пошуки їх розв'язання й презентації готового результату.

Наведемо приклади проблемних ситуацій із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій для формування іншомовної компетентності майбутніх фахівців на заняттях з англійської мови.

I. Watch the video on BBC site about violation and protection of consumer rights and get ready to speak on the problems following these steps:

- 1 .What product or service was discussed?
2. What did you learn about that product or service?
3. What consumer rights and responsibilities were discussed in the programme?
4. What was the problem?
5. What consumer rights were violated?
6. How can people be help in similar situations?
7. How was the problem solved?
8. What do you think the best way to solve the problem would be?
9. How could people learn more about their rights as consumers?

10. What age do you think children should start learning about their rights?

II. Watch the presentation of seven famous brands (Coca-Cola, Sony, Nescafe, Gucci, Rolex, Adidas, L'Oreal). Why do people pay so much money for these brands? Name other well-known brands which are their competitors? How important are well-known brand names for you personally?

III. What do you think the world will be like at the end of the twenty first century? You might like to consider one of these issues:

- the Third World War; - the role of banks; - the use of computers;
- ecology and the environment; - your children's prospects.

Мета проблемно-орієнтованого навчання полягає у забезпеченні глибокого й всебічного розуміння навчального матеріалу, розвитку аналітичного, креативного мислення. Проблемно-орієнтоване навчання сприяє інтегруванню навчального процесу з наукою, з проблемами реальної дійсності й з життєвим досвідом тих, хто навчається. Міждисциплінарний підхід до навчання стимулює студентів самостійно вести пошук інформації з різних галузей, аналізувати її, групувати й концентрувати в контексті конкретної розв'язуваної задачі.

Слід зауважити, що вправи, в основі яких лежить проблемна ситуація, необхідно виконувати в комплексі з іншими типами вправ. У цьому випадку вони допоможуть домогтися більш ефективних результатів у досягненні поставлених цілей. Позитивна ж роль інформаційних технологій зумовлена тим, що вони виступають як потужні знаряддя праці, за допомогою яких людина реалізує поставлені завдання, котрі підсилюють її інтелект, звільняють від шаблонних, важких рутинних операцій, що дозволяють ставити та розв'язувати різноманітні творчі завдання [3, с. 314].

Процес вивчення іноземної мови може стати ефективнішим за допомогою проблематизації навчального процесу. Проблемна подача матеріалу засобами інформаційно-комунікаційних технологій сприяє підвищенню ефективності процесу навчання, оскільки це стимулює розумову діяльність, самостійний пошук інформації і прагнення до аналізу та узагальнення. Принцип

проблемності зближує між собою процес навчання з процесом пізнання, дослідження, творчого мислення. При цьому формуються навички пошукового, дослідного підходу до рішення теоретичних або практичних проблем.

Висновки. Отже, становлення фахівця нового рівня, наділеного творчими здібностями, критичним мисленням, професійною компетентністю, здатністю виробляти й приймати рішення в змінній ситуації, в тому числі засобами іноземної мови з урахуванням особливостей культури іншого народу, передбачає застосування проблемно-орієнтованого навчання. Таке навчання з використанням засобів інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє майбутнім фахівцям будь-якої галузі вибудовувати певні моделі наукового дослідження, випробовувати себе на професійну придатність, шукати найоптимальніші шляхи розв'язання поставлених завдань й прогнозувати результати їх вирішення, що сприяє ефективному формуванню іншомовної компетентності успішних, конкурентоздатних фахівців.

Література:

1. Петрова А.І. Професійно спрямоване навчання іноземної мови майбутніх учителів засобами онлайн технологій / А.І. Петрова // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми / Зб. наук. пр. – Випуск 45 / Редкол.: І.А.Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця : ТОВ фірма “Планер”, 2016. – С. 304-307.

2. Петрова А.І., Подзигун О.А. Навчання іноземної мови для професійного спілкування майбутніх учителів засобами інформаційно-комунікаційних технологій / А.І. Петрова, О.А. Подзигун // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка : збірник наукових праць. – Житомир : ЖДУ імені Івана Франка, 2015. – Випуск 3 (81). – С. 104-107.

3. Подзигун О.А. Застосування інформаційних технологій у навчанні іншомовного професійного спілкування майбутніх педагогів / О.А. Подзигун //

Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми / Зб. наук. пр. – Випуск 45 / Редкол.: І.А.Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця : ТОВ фірма “Планер”, 2016. – С. 311-314.

4. Problem-based learning in teaching English as a foreign language: theoretical and practical issues (Проблемно-орієнтоване навчання у викладанні англійської мови як іноземної: теоретичні і практичні питання) : монографія / за заг. ред. Н.Є. Дмітренко – Вінниця : ФОП Т.П. Барановська, 2017. – 164 с.

5. Donnelly, R. (2005) Using Technology to Support Project and Problem-based Learning. In T. Barrett & I. McClelland (Eds.) Handbook of Enquiry and Problem-based Learning: Irish Case Studies and International Perspectives (pp.157-178). NUI Galway.